

Tischner „Remény az igazságkeresés útján”, számunkra már címében is fölhívásnak olvasandó dolgozata.

A kötet címe azt ígérte, hogy megismertet bennünket a modern tudományok emberképével. Nos, mindenesetre adott némi betekintést, s ennyi, úgy vélem, elegendő is. A tudomány ilyen szerény föllépése rendkívül dicséretes és, mi tagadás, manapság igen szokatlan — csöndes ünnepszámba megy. A dolgozatok szerzői, kiknek gondolkodásán jól érezhető Heidegger hatása, bizonyosan azon a véleményen vannak, mint a sorok írója: Valójában nem a tudomány föladata megmondani, ki és mi az ember, hiszen a

tudomány az *ember* tudománya, bizonyos értelemben az ember önkifejezésének egyik módja. Tudományába az ember — a világgal együtt — valamiként önmagát is belemondja. Ezért az ember több, mint tudománya, és az emberről alkotott képnek *része*, nem pedig végső instanciája a tudomány emberképe.

A fegyelmezett tudás, a disciplina sokat mondhat arról, hogy milyen és *mi* az ember. Az igazi kérdést azonban — azt, hogy *ki* az ember — a kis könyvet letéve már kinek-kinek magának kell megválaszolnia... (*Gondolat*)

Gáspár Csaba László

Irodalom

Domahidy Miklós: Könyörtelen évek

A nyugati magyar irodalom hazai befogadása zavarba ejtően felemás. Nem mindig azok kerülnek bemutatásra, akik arra a legérdemesebbek, és ez utóbbiaknak sem mindig legfontosabb műveit ítélik kiadásra érdemesnek a kiadók.

A Domahidy testvérek esetében minden valószínűség szerint az ausztráliai András homályosítja el öccse, a svájci Miklós honi hírét-nevét. Tény, hogy Domahidy András regényei új színfoltot hoztak prózánkba. Hősei a vidéki kisnemeségből szakadnak ki a nagyvilágba, hogy ott makacs elszántsággal újra felépítsék almaiiltatos szabolcs-szatmári udvarházaikat.

A nyugati: a német, a spanyol, a holland, a francia olvasó azonban a Domahidy testvérek fiatalabbikát, Miklóst fedezte fel az elmúlt negyedszázad alatt. Televíziós és hangjátékai, színművei kerültek bemutatásra Nyugat-Európa nagyvárosaiban, és regényeire is felfigyelt a kritika.

Mentségünkre legyen mondva, hogy mindeddig csak németül, hollandul, spanyolul, franciául jelentek meg ezek a regények, színdarabok. Az 1985-ös, Pöltenberg Ernő életét feldolgozó „Az osztrák vádlott” Domahidy Miklós első magyarul megjelenő kötete. Feltehetően e könyv fogadtatásának köszönhető, hogy most az író három régebbi regényét is kiadta az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.

A „Könyörtelen évek” sajnos már csak ára miatt is hozzáférhetetlen a magyarországi olvasó számára: a szép, vaskos kötetet a kiadó félszáz svájci frankért (közel kétezer forintért) vesztegeti. A hazai bemutatkozás tehát — mint az elmúlt években bemutatott két tucat nyugati magyar író esetében — megint csak honi kiadókra marad. Csak reménykedhetünk, hogy a berni kiadás nem elodázní, hanem sürgetni, siettetni fogja a hazait.

A három regény — jelenkori történelmünk három fordulópontját eleveníti fel: „A lapítás iskolája” 1945 tétutóján, „A csorba csésze” az 1950-es évek elején, a „Tizenhat zár” 1956 novemberében játszódik. Hőseik átlagemberek: nem tolják tébolyult koruk szekerét, de nem is vetik magukat a kerekék alá. Átvészselők.

De lehetséges-e ez az átvészelés — tisztességesen? Mindhárom történet erre a kérdésre keresi a választ. Az 1945-ös és 1950-es példabeszédek egyértelmű „nem”-e a „Tizenhat zár”-ban elbizonytalanodik: a férfivá érett elbeszélő megismerte az emberi nyomortóság pokolbugyrait, és megtanulta, hogy mi az irgalom.

A végleges választ „Az osztrák vádlott”, Domahidy Miklós negyedik regénye mondja ki. Az egyetlen lehetséges emberi magatartás a helyzet, még akkor is, ha vannak idők, amikor becsületesen kiállni nemcsak egyetlen ügyért lehet. A végső kérdésekre különben sincsenek általános érvényű válaszok, és a válaszadással az ember csak önmagának tartozik.

Német, francia, spanyol, holland kiadásai után esemény ez a második Domahidy-kötet. (*Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem*)

Ferdinandy György